

ANMELDELSE: FAMILIENS MEDIALISERING – ET CASESTUDIE

VIBEKE SCHRØDER, PH.D., PROGRAMLEDER DIDAKTIK OG LÆRINGSRUM, PROFESSIONSHØJSKOLEN UCC

Familiens medialisering – et casestudie, Ole Christensen, Forlaget UCC, 2013

Ole Christensen har skrevet en nuanceret og oplysende bog om hverdagslivet med nye teknologier i familien. Bogen er resultat af et fællesnordisk forskningsprojekt *Familiers brug af medier i hverdagen – med særligt fokus på kønsperspektivet*, der er gennemført 2009-2013. Fokus for projektet er at belyse, hvorledes familieform og medier spinder sig ind i hinanden. Den danske del af projektet er gennemført af Ole Christensen, Majken Møller og Birgitte Tufté. Sidstnævnte har desværre ikke kunnet følge projektet helt til dørs, da hun efter lang tids sygdom døde i 2013, men hun beskrives som en ikke-adskillelig del af projektet og denne bog, der formidler, den viden, der er skabt gennem projektet.

Fire dele om fem velstillede familier

Bogen falder i fire dele: en teoretisk og metodisk rammesætning af arbejdet, et afsnit om mediekultur i fem familier, et afsnit med særligt fokus på køn og generationer i familiens medialisering og endelig en perspektivering i relation til skolens praksis med digitale medier.

Bogens tyngde ligger i analysen af mediekulturen i de fem familier. Her snittes der ind til hverdagen i familierne gennem cases på basis af det empiriske materiale

Gennem halvandet år er fem velstillede familier blevet fulgt i deres hjem via deltagerobservationer, via deres

egne digitale dokumentationer af deres mediebrug og via interview. Tolkningen af det empiriske materiale hviler på hverdagslivsforskning og en kulturforståelse, der både knytter an til en socio-materiel tolkning af medier og teknologi og til en forståelse af kulturforbrug og kulturproduktion som sociale identitetsskabelsesprocesser.

Bogens tyngde ligger i analysen af mediekulturen i de fem familier. Her snittes der ind til hverdagen i familierne gennem cases på basis af det empiriske materiale. De tematikker, der analyseres frem, er 'tilgange til teknologi og medieudstyr, 'rutiner og ritualer, 'regler, holdninger og værdier' og endelig 'tid, sted og rum'. I afsnittet om rutiner og ritualer kommer vi nok tættest på spørgsmålet om, hvad medier og teknologier gør ved familien. Bliver familien en anden, når teknologier er en integreret del af hverdagen, bliver den noget mere?

Medier og teknologi i familiernes hverdag

De mange cases her viser fint, at medier og teknologi er centralt til stede i mange af de hverdagslivssituationer, der gør en familie til en familie – at deltage i familielivet handler ofte om at bruge og forbruge medier. Meget samvær handler om at se film og serier sammen, ligesom teknologier også bruges til aktivt at trække sig fra fællesskabet.

En af de oplysende cases viser, hvordan rollerne i familien kobles sammen med mediehandling. Ved at diskutere nogle af de videoklip, familien selv har produceret, med forskerne, kommer det frem, at der er forskel på de forskellige familiemedlemmers ret til at bruge flere medier samtidig. I familien har de sammen med forskeren set et filmklip, hvor hele familien

er samlet om en krimi. Børnene ser filmen, samtidig med at de er på Facebook, men det ville føles meget forkert, hvis forældrene havde den samme adfærd. Forskeren spørger moderen, om hun kunne have fundet på at sidde med avisen samtidig, men det kunne hun ikke. *'Vi er jo sammen om filmen'*. Børnene kommenterer: *'jeg ville blive vildt overrasket, hvis mor pludselig sad og sms'ede'*, *'jeg ved ikke, om jeg ville blive sur, men jeg ville i hvert fald blive overrasket over, at de på den måde meldte sig ud af fællesskabet'*.

Holder de unge op med at være mange steder, når de selv skal skabe en familie? Kræver familiefølelse, at nogen påtager sig monoman tilstedeværelse? Hvor stærke er medier og teknologiers agens i disse sociale og følelsesmæssige processer?

Det ville altså ikke være en fælles familieoplevelse, hvis alle sad og deltog i andre – virtuelle – fællesskaber samtidig, og her er det forældrene, der er garanteret for, at alle føler, at de er til stede sammen. Holder de unge op med at være mange steder, når de selv skal skabe en familie? Kræver familiefølelse, at nogen påtager sig monoman tilstedeværelse? Hvor stærke er medier og teknologiers agens i disse sociale og følelsesmæssige processer?

Familien konstituerer sig også ved aktivt at fravælge medie- og teknologibrug. I afsnittet om regler, holdninger og værdier fremgår det, at alle de deltagende familier lægger vægt på, at der er mediefrie zoner – fx under (specifikke) måltider eller i sommerhuset.

De specifikke forskrifter tydeliggør, at der er noget særligt på spil. I en familie har man en regel om, at måltidet er mediefrit. Dog ikke om fredagen, der kan man sidde sammen og se noget på en fælles skærm, mens man spiser. Men, men, men. Man må ikke tage maden ind til sig selv og spise foran en skærm. Det producerer ikke en god familiefølelse. På den ene side trækkes skærmen ind, når det skal være ekstra familiært – det er fredag, og vi er på vej ind i vores fælles fritid. På den anden side er kombinationen af skærm og spisning ikke familieskabende, hvis aktiviteten udfoldes af et enkeltindivid.

Til alle disse grænsedragninger kan høre konflikter, men det er en anden historie. Vi kan i hvert fald konkludere, at teknologierne er intime og aktive deltagere

i familielivet. Og håbe, at disse former for viden om teknologier i vores hverdagsliv kan udstrækkes til andre familietyper og følges over generationer. Man sidder med en stadig nysgerrighed på, hvordan familier skabes med medier og teknologier i andre, mindre ressourcestærke familier. Har teknologi og medier andre og stærkere roller at spille her?

For hvis antagelsen om at teknologier sætter sig kraftigt igennem i den sociale og følelsesmæssige organisering af vores hverdag, får det betydning at forstå dette samspil mellem medier, teknologi og mennesker. Og familier kan være meget andet end veluddannede mødre og fædre og ressourcestærke børn.

Bogens del om mediekultur i fem familier viser, at medier netop er kommet for at blive, men viser også en stor kompleksitet og variation i familierne. Delen om køn og generationer tilføjer yderligere kompleksitet til dette billede, blandt andet ved at fremanalysere de mange forskellige forældreperspektiver, der knytter sig til varetagelsen af forældrearbejdet. Både børnenes fremtid, deres aktuelle liv, fællesskabet i familien og tiden væk fra hinanden handler også om forskellige måder at forholde sig til teknologier og medier på som forældre. Hvordan får mit barn de rette færdigheder og kompetencer til at klare sig godt? Hvordan lærer jeg mit barn at tage vare på sig selv i medielandskabet? Etc.

Bogens sidste del perspektiverer denne viden om medier, teknologi og familieliv til skolens dagsorden. Hvordan udfordrer den viden, vi nu har fået ud om alle de kompetencer, som børn og unge udvikler i familielivet og deres fritid, dagens skole. Udgangspunktet for perspektivering – og kritikken – er, at fritidens og skolens mediekultur fungerer som to parallelle kulturer. Og svaret er en mediepædagogik, der tager udgangspunkt i børn og unges generelle, komplekse medievirkelighed, som den blandt andet er afdækket i bogen.

Kan man bygge bro mellem fritidens og skolens mediekultur?

De familier, der er givet stemme i bogen, udpeger skolens medie- og teknologihåndtering som problematisk og bagstræberisk og lærerne som haltende bagefter. I dette spændingsfelt byder forfatteren ind med en medialiseret skole, der udvikler sig i spændingsfeltet mellem kultur, læring og teknologi. Inden for denne dagsorden er der masser at tage fat på: blandt andet udvikling af fagdidaktikker, lærernes mediepædagogik-

ske håndværk, og udvikling af nye fysiske og virtuelle læringsrum. Målet er at bygge bro mellem fritidens og skolens kultur.

I hvor høj grad skal den teknologiske og mediemæssige udvikling sætte takten for skolen, og i hvor høj grad skal skolen som statslig og demokratisk formidlende institution udvikle sit eget udsynspunkt i et mediemæssigt og teknologisk hyperkomplekst samfund?

Spørgsmålet er her: I hvor høj grad skal den teknologiske og mediemæssige udvikling sætte takten for skolen, og i hvor høj grad skal skolen som statslig og demokratisk formidlende institution udvikle sit eget udsynspunkt i et mediemæssigt og teknologisk hyperkomplekst samfund? Teknologier er ikke uskyldige værktøjer, men sætter blandt andet via deres design deres egen dagsorden. At udfordre teknologiens og mediernes imperativer kan også være en del af skolens og lærernes dagsorden.

13.08

SELVBIOGRAF. Barack Obamas halvbror, Mark
Okoth Obama Ndesandjo, har netop udgivet en
halvbiografisk bog hvori han beskriver deres fælles
far som alkoholiker og voldelig - Foto: VINCENT
YU/AP

»Jeg kunne høre skrig hjemme i vores hus«, skriver Obama